

מגן אברהם סימן תקלא

①

א (פמ"ג) אין מגלחין. כדי שיגלח עלי"ט ולא יכנס למועד כשהוא מגול:

ב (פמ"ג) (מחה"ש) אנוס כו'. דלא מוכחא מלתא כ"כ ואפי' לא היה להם אומן מעי"ט אסור (ב"י) עס"ד:

ג (פמ"ג) ביד ישראל. דכיון שהיה בצער לא גילה:

ד (פמ"ג) (מחה"ש) שהתירו לו ברגל. זהו דעת הרמב"ם והב"ח פסק כהרא"ש והטור דדוקא שהתירו לו קודם הרגל ולא שלמו לו ימי נדויו עד הרגל דאין נדויו שלנו פחות מזו ימים עב"ד סי' של"ד ס"א ו"ג אבל אם לא ביקש שיתירו לו עד הרגל לא חשיב אונס:

ה (פמ"ג) (מחה"ש) מי שנדר. נ"ל דבזה נראין דברי הר"ף והרמב"ם דאעפ"י שהיה יכול להתירו לא מקרי פושע שהיה בדעתו לקיים נדרו ונזירתו:

ו (פמ"ג) (מחה"ש) ממדינת הים. שלא בא בישוב עד ח"ה (כ"י ר"ן) משמע דאם היה בעי"ט במקום ישוב אסור לגלח בח"ה ונ"ל דאם היה ב' ימים או ג' ימים קודם י"ט בישוב ובעי"ט לא היה בישוב מותר לגלח בח"ה ומיהו דוקא כשבא ממדינת הים דאז מפרסמא מלתא אבל בדרך אחר לא:

ז (פמ"ג) (מחה"ש) לטייל. אבל יצא להרויח או לראות פני חבירו שרי דמקרי מצוה עססי רמ"ת:

ח (פמ"ג) (מחה"ש) קטן וכו'. דלא שייך ביה טעמא שלא יכנס למועד כשהוא מגול דלאו בר מצוה הוא ובנ"י כתב ודוקא כשיש לו שער רב ומצטער ע"כ ודוקא לקטן מותר לגלח דצורך רגל הוא אבל לעכ"ם אסור לגלח דלא עדיף משאר מלאכות דאסור לעשותן במועד אא"כ אין לו מה יאכל עססי תקמ"ב:

ט (פמ"ג) בפרהסיא שרי. דהכל רואין שהוא קטן ואפשר דבקטן הנראה כגדול אסור לגלח בפרהסיא:

י (פמ"ג) (מחה"ש) אבל שחל וכו'. עסי תקמ"ח ס"ה ומ"ש הע"ש כאן לענין אב ואם עב"ד עסי ש"ן:

יא (מחה"ש) ודרכו לגלח. שהרי אין מצרפין אותו לכל דבר שבקדושה עד שיגלח (ת"ה):

יב (פמ"ג) (מחה"ש) כל אדם וכו'. בילקוטי פרדס כתוב שער שבמקום הקזת דם כריבדא דכוסילתא מותר להעביר בתער בח"ה לפי שהקזת דם עיקר פיקוח נפש הוא ואפי' בשבת שרי כ"ש בח"ה עכ"ל, ומשמע דס"ל דמי שיש לו מכה שאינה פקוח נפש אסור לגלח השער כדי להניח הרטי' וצ"ל דס"ל דגילוח שפה אסור אם אינה מעכבת האכילה אבל לדידן דק"ל דהכל שרי א"כ מ"ש לצורך מכה וכו' סוף סימן תקמ"ו וסי' תקל"ו ס"ג ועיין בב"י סי' תקל"ב:

חידושי הריטב"א מסכת מועד קטן דף יג עמוד ב

2

ואמרי' ליה לרב פפא שנית מביאין ואכתי מוליכין קשיא. דמתני' קתני אין מביאין במאמינו אפי' לביתו המשתמר מבית האומן דודאי אינו משתמר כל כך, דכיון דמאמינו חיישינן לטירחא, וכל שכן שאין מוליכין מביתו לשם דהוי טירחא שלא לצורך, ואלו בברייתא קמייתא קתני שמוליכין ואפי' לאומן שאינו מאמינו והא ודאי סתורן אהדדי טובא.

אלא מחזורתא כדשנין מעיקרא. דמתניתין למועד וברייתא ב"ד, ומ"מ עיקר דינא דפירוקא בתרא קושטא הוא דמתני' בתרייתא מוכחא הכי, וכל היכא דשרינן להוליך או להביא או היכא דאסרינן לא שני לן בין אומן גוי לאומן ישראל, וכיון דאמרי' הכא דאין מוליכין כלים במועד לבית האומן ואפי' במאמינו שמעינן דהא דתניא לעיל שמקבלין גוים קבולת מישאל לעשותה לאחר המועד, דמיירי בדליכא הולכת כלים אלא שפסק בלבד ונותן לו הכלים ברשותו של גוי קודם המועד, וכל שאסור להוליך או להביא אינו אומר לגוי ועושה.

איבעיא להו הן החמירו על עצמן דלא עבדי כלל וכו'. פי' ואיכא בינייהו דאי אמרת הן החמירו על עצמן דלא עבדי כלל משמע דמודה ר' יוסי לת"ק בעיקר הדין, ונפקא מינה למקום שלא נהגו שמותרין לעשות כדברי ת"ק, ואי אמרת הן החמירו על עצמן לעשות בצינעא א"כ משמע דלר' יוסי שורת הדין שעושים אפי' בפרהסיא במקום שלא נהגו להחמיר, ומ"מ אנן כת"ק ק"ל' שהיא סתם משנה דאע"ג דאיכא פלוגתא במתני' גופא, סתמא חשיבא, כדמוכח בריש מסכת ביצה (ב' א') וכדכתבי' בדוכתי אחרוני טובא.

ואסיקנא דקרו פתיא והן המוכרין תבלין וכיוצא בו לצורך המועד מוכרין כדרך בשוק בפרהסיא ובלא שום שינוי כיון שהן דברים הניכרין שלקחתן לצורך המועד, אבל שאר דברים שהן ניקחים לפעמים להצנעה אין מוכרין אותן אלא בשינוי בצינעא חוץ מערב יום טוב האחרון שמוכרין הכל בפרהסיא בשוק בשביל כבוד יום טוב, וכן הלכה.

ואלו מגלחין

ואלו מגלחין במועד הבא ממדינת הים וכו'. היה נראה דהוה ליה למיתני אלו מגלחין דהיכא קאי דקתני ואלו, אבל בכל הנוסחאות גורסים ואלו וכן גירסת הגאונים ז"ל, וי"ל שהדין הזה של גילוח שנאסר למי שהיה לו פנאי לגלח קודם המועד והותר לאלו שאין להם פנאי דומה למה שאמרו בדבר האבד בפירקא דלעיל דאי אירעו אונס מותר ואילו לא אירעו אונס [אסור] ולהכי קתני ואלו מגלחין.

ואלו מגלחין במועד. פי' כדרךן ואפי' בפרהסיא.

הבא ממדינת הים. פי' כל שבא מחוץ לעיר קרי מדינת הים ואע"פ שאינו מקום רחוק, ואינו דומה לההוא דריש מסכת גיטין, ואורחא דתנא הוא דזימנין דלא דייק בהכי.

והיוצא מבית האסורין. פי' בירושלמי אפי' מבית האסורין של ישראל דכל חבוש טרוד באסוריו.

ומנודה שהתירו לו חכמים. פי' וכגון שלא היה יכול לפייס בעל דינו קודם המועד דאי לא פושע הוא וכן הוא בירושלמי, וק"ל אמאי לא מוכחינן מהכא בגמ' דמנודה אסור בתספורת בימי נידויו שאילו היה מותר למה התירו לו לגלח במועד שהרי היה יכול לגלח קודם לכן, וי"ל דהא לאו ראייה הוא כי אפי' היה מותר לגלח בימי נידויו אין דרך לעשות כן מפני שהוא הולך נדהם ונזוף וחוצפא היה נחשב לו.

וכן מי שנשאל לחכם על נדרו. שנדר שלא יתגלח והותר במועד, פי' וכגון שלא היה (ידע) בדעתו להתיר נדרו קודם המועד, שלא היה מתחרט, או שלא היה מוצא פתח להתרה, או שלא היה לו מי שיתירנו.

והעולה מטומאתו לטהרתו. פי' כגון מצורע בשמיני לימי ספורו, ואסיקנא דדוקא קתני למעוטי לימי טומאתו שהוא אסור לגלח, והמתגלח לנתקו והגיע זמנו במועד שורת הדין שיהא מתגלח למאן דאמר (לעיל ז' א') רואין את הנגעים בין הסגר להסגר, והא דקתני מצורע העולה מטומאתו לטהרתו לאו למעוטי היא אלא למעוטי מצורע בימי חלוטו, דאילו אידך פשיטא דגילוח שמגלח סביבות הנתק לא חשיב תספורת ולא שייך בה גזירה שגזרו חכמים בגילוח דאיתא בגמ'.

ואלו מכבסין וכו'. [נדפס לקמן דף י"ח ע"א].

מטפחות הידים. [נדפס לקמן דף י"ח ע"א].

בית יוסף אורח חיים סימן תקלא

3

פרטי רמזי דינים המחודשים המבוארים בזה הסימן

[ג] חולה שנתרפא בחולו של מועד אם מותר לגלות: [ד] פירוש אין נדוי פחות משלשים יום: פירוש ירושלמי ביומי דרבי זעירא הו' מרחקין ומקרבין וכו': [ה] המותר להסתפר בחולו של מועד לא יסתפר אלא בצניעא: [ז, ב] מי שהמיר דתו ובא לטהר במועד:

א אין מגלחין במועד והטעם שלא יכנס למועד כשהוא מנוול. פשוט בריש פרק אלו מגלחין (מועד קטן יג יד):

ב ורבינו תם פירש כיון שזהו הטעם אם כבר גילח קודם המועד מותר לגלח במועד וקשה מאוד להתיר וגם אינו נראה כך מתוך הגמרא דאם כן הוה ליה לפרטו בהדי הנך דתנן ואלו מגלחין כי היכי דקאמר גבי כיבוס (יד. וש"ג) כל מי שאין לו אלא חלוק אחד מותר לכבסו במועד וכו'. פירוש הוה ליה למתניתין לפרטו בהדי הנך דתנן ואלו מגלחין או התלמוד הוה ליה לומר כן על משנת ואלו מגלחין כי היכי דקאמר (יח.) על משנת ואלו מכבסין דמי שאין לו אלא חלוק אחד מותר לכבסו במועד וכו':

ג ומ"ש דכי האי גוונא קאמר בגמרא על הא דבעי מי שאבדה לו אבידה בערב מועד וכו' וקאמר מי יודע שהיה אנוס. איכא לאקשווי גבי מי שאין לו אלא חלוק אחד נמי נימא מי יודע שאין לו אלא חלוק אחד כבר הקשו כן בגמרא (שם יד.) ותירצו אזורו מוכיח עליו ופירש רש"י דמי שאין לו אלא חלוק אחד פושטו ומתעטף במקטרינו וחוגרו באזורו ועומד ומכבס החלוק ומודיע לכל שאין לו אלא חלוק אחד. ודין זה שכתב רבינו נסתפק בו התוספות בפרק ואלו מגלחין (יד. ד"ה שאין) אבל בהגהות אשר"י (פ"ג סי' א) בשם אור זרוע ובהגהות מימון בפרק ז' מהלכות יל"ט (אות מ) כתבו כדברי רבינו וזה לשונם יש רוצים לומר אדם שגילח ערב הרגל מותר לגלח ברגל דטעמא מאי אין מגלחין משום שלא יכנס מנוול וזה לא נכנס וטעות הוא בידם חדא דלא חשיב בהדי אלו מגלחין מי שגילח ערב הרגל ועוד הרי אבדה לו אבידה דאנוס הוא וכו' וכי תימא התם לא מוכחא מילתא הכא [נמי] לאחר שגילח ברגל לא מוכחא מילתא אם גילח ערב הרגל אם לאו וכן כתב המרדכי (סי' תתע): וכן נראה שהוא דעת הרשב"א שכתב בתשובותיו (ח"ג סי' רעה) שאלת חולה שנתרפא בחולו של מועד אם מותר לגלח במועד מפני שלא היה יכול לגלח לפי שאמר שהגילוח קשה לחולה ומחזירו לחלי מסתברא לי שאסור לגלח שאם כן ליתנייה בהדי הנך דמתניתין דאלו מגלחין ובהדי אמרו בגמרא (יד.) הא שאר כל אדם אסורים ועוד נראה לי ראייה מדאמרינן (שם) קטן הנולד במועד מותר לגלח שאין לך יוצא מבית האסורים גדול מזה אלמא משום לתא דבית האסורים דוקא הוא שבאין להתיר ומשום דבכלל השניין במשנתנו הוא הא משום דלא היה יכול לגלח קודם המועד לא על"ל:

והא דמי שאבדה לו אבידה בערב המועד. הכי איתא בגמרא (יד.) בעי רבי זירא אבדה לו אבידה ערב הרגל כיון דאנוס מותר או דילמא כיון דלא מוכחא מילתא לא. רב אשי מתני הכי בעי רבי זירא אומן שאבדה לו אבידה ערב הרגל מהו כיון דאומן הוא מוכחא מילתא או דילמא כיון דלא מוכחא מילתא כי הנך לא תיקו. ופירש רש"י כגון ספר שהכל באים אצלו ערב הרגל ורואין שאבדה לו אבידה ואנוס הוא ואינו יכול לספר עצמו: כי הנך. דמתניתין דקתני מגלחין דידוע לכל. וכתבו התוספות (ד"ה אומן) דלא מיבעיא ליה אלא באומן עצמו אבל בני העיר אף על פי שאין להם אומן אחר פשיטא ליה דאסורין. וכתוב בנמוקי יוסף (ז. ד"ה גמ') דכיון דסלקא בתיקו אזלינן בה לחומרא. וכן נראה שהוא דעת הר"ף והרא"ש והרמב"ם שהשמיטה אבל הגהות אשר"י (סי' א) בשם אור זרוע פסקוה לקולא. ויש לתמוה על הרמב"ם (פ"ז ה"א) והרא"ש (ריש מ"ק) שכתבו מלאכת חול המועד דרבנן למה לא פסקוה לקולא:

ז ואלו מגלחין מי שיצא מבית השביה וכו'. ריש פרק ואלו מגלחין (יג) הבא ממדינת הים ומבית השביה והיוצא מבית האסורים והמנודה שהתירו לו חכמים וכן מי שנשאל לחכם והותר: ומ"ש ולא היה לו פנאי לגלח קודם המועד. ברייתא שם (יז) כל אלו שאמרו מותרים לגלח במועד בשלא היה להם פנאי אלא היה להם פנאי אסורים:

ומ"ש ומי שיצא מבית האסורים ואפילו היה חבוש ביד ישראל וכו'. ירושלמי (פ"ג ה"א) כתבו הרא"ש שם (ריש פ"ג): וכן המנודה שלא היה יכול לגלח קודם וכו' וכגון שהתירו לו קודם הרגל וחל יום שלשים ברגל וכו'. גם זה ירושלמי כתבו שם הרא"ש במה אנן קיימין אם בשהתירו לו קודם הרגל יגלח. ואם בשלא התירו לו קודם הרגל אל יגלח כלומר אל יגלח ברגל דלא אנוס הוא דהוה ליה לפייס את בעל דינו כדי שיתירו לו אלא במה אנן קיימין בשהתירו לו קודם הרגל וחל שלשים שלו ברגל שאין נידוי פחות משלשים יום: ויש לתמוה על זה דגרסינן בפרק ואלו מגלחין (טז). ההוא טבחא דאתפקר ברב טובא בר מתנה אימנו אביי ורבא ושמתוהו לסוף אזל ופייסיה אמר אביי היכי ליעביד לישרי ליה לא חיילא שמתא עליה תלתין יומין לא לישרי ליה קא בעו רבנן לאיפטורי אמר ליה לרב אידי בר אבין מידי שמיע לך בהא אמר ליה הכי אמר רב תחליפא בר אבימי אמר שמואל טוט אסר וטוט שרי אמר ליה הני מילי לממונא אבל לאפקירותא עד דחיילא שמתא עליה תלתין יומין וכתב הר"ף (ח) הא דסבר אביי דלא שרינן שמתא דאפקירותא ואף על גב דמפייס לבעל דיניה אלא עד דחיילא שמתא עליה תלתין יומין ליתא אלא כי מפייס לבעל דיניה ומפייס שרי ליה לאלתר ממעשה דרבי שמעון בן לקיש וממעשה דרב הונא (נדרים ז) וכן פסק הרמב"ם (תלמוד תורה פ"ז ה"ג) גם כן והיינו דלא כהאי ירושלמי ואפשר היה לומר שהירושלמי סובר כאביי ולא קיימא לן כוותיה אבל קשה כיון דאתי דלא כהלכתא למה כתבוהו הרא"ש ורבינו. ועוד דאם כן קשה

ומ"ש רבינו וכגון שהלך להרויח מזונותיו או להתעשר וכו'. שם (יד.) והבא ממדינת הים מתניתין דלא כרבי יהודה דתניא רבי יהודה אומר הבא ממדינת הים לא יגלח מפני שיצא שלא ברשות אמר רבא לישוט דברי הכל אסור לגלח למזונות דברי הכל מותר כי פליגי להרויח רבי יהודה מדמי ליה לישוט רבנן מדמו ליה למזונות. ופירש רש"י לישוט. אם יצא שלא לצורך אלא כדי לישוט בעולם ולראותו וחזר במועד. דברי הכל אסור לגלח. במועד. למזונות. שיצא לחזר אחר מזונות שאין לו מזונות וחזר במועד דברי הכל מותר לגלח במועד לפי שיצא באונס: להרויח. שיש לו נכסים הרבה ויוצא כדי להרויח יותר. וקיימא לן כרבנן.

ומ"ש רבינו והראב"ד (ס' האשכול ח"ב עמ' 150) פירש אפילו לטייל דאמרינן לא יגלח דוקא מארץ ישראל לחוצה לארץ וכו'. שם כתב הרא"ש בשמו דפלוגתא דרבי יהודה ורבנן איירי ביוצא לחוצה לארץ והכי מוכח בירושלמי (שם) ומסתבר כהאי פירושא דלא קרי רבי יהודה שלא ברשות היוצא להרויח שכן הוא דרך כל התגרים ועוד דגרסינן בגמרא (שם) אלא למזונות הא אמרת דברי הכל מותר והיאך סליק אדעתיה דרבי יהודה קרי למזונות שלא ברשות אבל לפי הירושלמי נוחא דאף למזונות לצאת חוצה לארץ סלקא דעתך דחשיב רבי יהודה שלא ברשות עכ"ל: ומשמע לרבינו דכיון דלא איירו רבי יהודה ורבנן אלא ביוצא לחוצה לארץ אם כן הכל בחוצה לארץ או הכל בארץ בכל גונוי מותר ואפילו יוצא לישוט דאין לפרש שאין חילוק בין מארץ ישראל לחוצה לארץ להכל בארץ או הכל בחוצה לארץ אלא ביוצא להרויח אבל ביוצא לישוט אפילו הכל בארץ או הכל בחוצה לארץ אסור דאם כן איכפל הראב"ד והרא"ש לאשמועינן מילתא דלא כהלכתא דהא ליכא בהאי מילתא נפקותא אלא לרבי יהודה דאסור בהרויח דאילו לרבנן אין חילוק בין מארץ ישראל לחוצה לארץ להכל בארץ ישראל או הכל בחוצה לארץ דאי להרויח אפילו מארץ ישראל לחוצה לארץ שרי ואי לישוט אפילו הכל בארץ ישראל או הכל בחוצה לארץ אסור הילכך על כרחך צריך לומר דאתי לאשמועינן דלא אסרי רבנן לישוט אלא מארץ ישראל לחוצה לארץ אבל הכל בארץ או הכל בחוצה לארץ אפילו לישוט שרי וכו"כ נמוקי יוסף (ז. סוד"ה גמ') בפירוש בשם הראב"ד דכל שהכל בארץ או הכל בחוצה לארץ אפילו לישוט כיון דברשות יצא מותר לגלח לדברי הכל:

נ קטן מותר לגלח בחול המועד וכו'. שם איכא תרי לישני בגמרא ופסקו הרמב"ם (פ"ז ה"ט) והרא"ש (סי' ב) כלישנא בתרא דאמרי משמיה דשמואל קטן מותר לגלחו במועד לא שנא נולד במועד לא שנא נולד מעיקרא והר"ף (ז.) לא הכריע ואפשר שסמך דמסתמא הלכה כלישנא בתרא וכתב הרא"ש דטעמא משום דלא שייך בהאי גילוח שלא יכנס מנוול לרגל. ובנימוקי יוסף (שם ד"ה קטן) כתוב קטן מותר לגלחו פירוש אם יש לו שער רב ומצטער מותר לגלחו ולא אמרינן והלא יכנס ברגל כשהוא מנוול דלאו בר מצוה הוא ולא גזרינן קטן אטו גדול:

א) אבל שחל שביעי שלו בשבת ערב הרגל מותר וכו'. שם בברייתא (ז.) האבל מותר בגילוח ואוקימנא כגון שחל שביעי שלו להיות בשבת ערב הרגל וכאבא שאול דאמר מקצת היום ככולו ויום שביעי עולה לו לכאן ולכאן כלומר עולה לשבעה ולשלשים וכיון דכבר התחילו שלשים איבעי ליה לגלוחי קודם הרגל אלא דשבת הוי ואנוס הוא להכי מגלח במועד ופסקו הפוסקים כן ויתבאר עוד בסיומן תקמ"ח (רעד. ד"ה ומ"ש אבל): והרמב"ם כתב בפרק ז' מהלכות י"ט (ה"ז - יח) כל מי שאי אפשר לו לגלח ולכבס בערב יום טוב הרי זה מותר לכבס ולגלח במועד כיצד אבל שחל שביעי שלו להיות ביל"ט או שחל להיות בערב יום טוב והרי הוא שבת שאי אפשר לגלח וכתב הרב המגיד מה שנמצא בספרי רבינו שאם חל שביעי שלו להיות ביום טוב שהוא מגלח במועד הוא טעות סופר או אגב שטפא שהרי בביאור כתב בפרק י' מהלכות אבל (ה"ו) חל ששי שלו בערב הרגל ואין צריך לומר חמישי או שלישי אינו מגלח ולא בטלה ממנו אלא גזירת שבעה בלבד ואין מותר לרחוץ ולסוך ולא לעשות דבר עד שיכנס יום טוב ויום טוב מפסיק שאר השבעה ולאחר יום טוב משלים שלשים מיום המיתה ואסור בהם בכל חמשה דברים ובפרק ו' (ה"ב) מפורש שם שמחמשה דברים אלו הוא תספורת וברור ופשוט הוא כן בגמרא (ז.) שאין רגל מפסיק גזירת שלשים אלא כשחל שביעי ערב הרגל דאמרינן כבר נהג בגזירת שלשים יום שביעי עולה לכאן ולכאן ושם מבואר שאין אבל מגלח במועד אלא כשחל שביעי שלו בערב הרגל והוא שבת וכדעת אבא שאול דקיימא לן כוותיה וכן מבואר בדבריו בפרק י' מהלכות אבל (ה"ז) בביאור ומה שכתב שם אמת ויצבי עכ"ל: ולי נראה דאפשר ליישב דמאי דנקט הרמב"ם חל שביעי שלו להיות ביום טוב לאו משום היתרא דלגלח נקטיה דגילוח ודאי אסור עד תשלום שלשים דכל שקבר את מתו פחות משבעה ימים לפני הרגל לא בטלה ממנו גזירת שלשים אלא משום היתרא דלכבס שהזכיר קודם לכן בסמוך נקטיה ולצדדין קתני והכא קאמר כל מי שאי אפשר לו לכבס ולגלח בערב יום טוב הרי זה מותר לכבס ולגלח במועד כיצד אבל שחל שביעי שלו להיות ביום טוב הרי זה מותר לכבס במועד ואם חל להיות בערב יום טוב והוא שבת שאי אפשר לגלח בו ביום מפני שהוא שבת מגלח במועד ואף על פי שבסוף דבריו כתב הרי אלו מגלחין ומכבסין במועד הבא ממדינת הים ויוצא מבית השביה וכו' קאי תרווייהו תגלחת וכיבוס ואחל שביעי שלו להיות ביום טוב לא קאי אלא מכבסין דאילו תגלחת אסור עד תשלום שלשים יום כמו שנתבאר ודבר פשוט הוא דמאי דנקט כשחל שביעי שלו להיות ביום טוב רבותא קאמר דלא מיבעיא אם חל שלישי או חמישי שלו ביום טוב דפשיטא שלא היה אפשר לו לכבס בערב יום טוב ומפני כך מותר לכבס במועד אלא אפילו חל שביעי שלו להיות ביום טוב נמי אי אפשר לו לכבס בערב יום טוב והלכך מותר לכבס במועד:

ב) כתב המרדכי (סי' תתעג) תניא בתוספתא (פ"ב ה"א) אע"פ שהתירו לספר לא יסתפר ברשות הרבים אלא בצנעא וכן כתב הרמב"ן בספר תורת האדם (שער תספורת (מהדו' שוועל עמ' קצה) ג

ג) כתב בתרומת הדשן (ח"א סי' פו) מי שהמיר דתו ובא ליטהר במועד יראה דשרי לגלחו במועד כדי לטובלו ולהכניסו לדת האמת

פרי מגדים אורח חיים משבצות זהב סימן תקלא

5

- (א) מצוה. עיין ט"ז. גמרא מועד קטן דף י"ד ע"א. ועיין סימן תס"ח בערב פסח אחר חצות אסור לגלח, הא בשאר ערב י"ט בשכח מותר, אבל לכתחלה יש לגלח קודם חצות, עיין סימן רנ"א אות ה' במג"א בשם האר"י ז"ל. ועיין ב"ח רנ"א, ובשאר דוכתי משמע שבת וי"ט שוין, ועיין בגמרא, וא"ה במג"א יבואר עוד. ועיין במה שאכתוב א"ה באות ב' עוד מזה:
- (ב) אפילו. עיין ט"ז. טור דלא כרבינו תם, דמי יודע, ולא פלוג. ודוקא מי שיצא מבית אסורין בסעיף ד', דקלא אית לה. והמגלח בחוה"מ כל הראש משמע לכאורה דלית איסור תורה כי אם דרבנן שלא יהא מנוול, ועיין בית יוסף במ"ש בעיא דאבידה, למ"ד מלאכת חול המועד דאורייתא י"ל מן התורה אסור, היינו גילוח כל הראש, ועיין אליה רבה א', ובסימן תק"ל במג"א דלהרמב"ן כל שאין צורך המועד מן התורה אסור. וי"ל גילוח כל הראש אין כל כך יפוי. או מלאכה שאפשר לעשותה מערב י"ט אף באוכל נפש י"א דמן התורה אסור, וניוול לא הוה כי אם שלשים יום דומיא דגדל פרע. ומה שכתב בשו"ע מצוה לגלח ערב הרגל, בגמ' אין זה מבואר, ועיין מג"א י' וא"ה שם יבואר עוד ד"ל שלא יכנס לרגל מנוול היינו יותר משלושים יום:
- (ג) ונתרפא. עיין ט"ז. וכבר כתבתי באות ב' דלא קיימא לן כר"ת אפילו לספק ספקא שמא הלכה כר"ת לא משוינן ליה. ואם גילח במועד צ"ע אי לוקה מכת מרדות, עיין ר"מ ז"ל פרק ז' מהלכות י"ט הלכה א', ד"ל הואיל ורק קנס דרבנן שלא יכנס מנוול לא הוה איסור מלאכה דרבנן ואין לוקה. וכן בספק בעיא דלא איפשטא, אבידה וכיוצא י"ל דאין לוקה מ"מ בספק בעיא, שא"א ללקות על הספק, עיין בית יוסף יורה דעה רצ"ד הנהיג בעיזא ושיבוטא, יע"ש:
- (ד) ולא. עיין ט"ז. דכל שהיה לו פנאי קודם הרגל אסור במועד בכל אלו גם כן, מדרבנן על כל פנים:
- (ה) וכן. עיין ט"ז. ביורה דעה של"ד אות ו' האריך, ועיין מג"א ד' ובעטרת זקנים אות א'. ויראה, דוקא נידוי על ממון לפייס בעל דינו אנוס הוי שסבור שלא יפייס בעל דינו, עיין ב"י ולבוש, מה שאין כן נידוי על עבירה וכיוצא בזה י"ל כ"ע מודים כל ששלמו ימי נידוי קודם הרגל ולא ביקש ולא חזר שאין מגלח במועד, וא"ה במג"א יבואר:
- (ו) קטן. עיין ט"ז. משמע כל שאין י"ג שנה וב' שערות י"ל דשרי לגלח במועד דלאו בר מצוה הוא, ואע"ג דבר חינוך הוא מדרבנן אף במצות דרבנן, כדמשמע בכמה דוכתי, מ"מ הטעם רק משום ניוול. ועוד, דקנס הוא ולא קנסינן לבנו בשביל אביו שלא גלחו קודם הרגל. ועיין מג"א ט' דנראה כגדול י"ל יגלח בצנעא לא פרהסיא, מה שאין כן קטן הנולד בריבוי שער קודם רגל בזה אף פרהסיא שרי, ועיין ר"מ ז"ל פרק ז' מהלכות י"ט:
- (ז) ודרכו. עיין ט"ז. עיין יורה דעה רס"ז בט"ז ה' ובסימן רס"ח שם ובתרומת הדשן פ"ו משמע לחד תירוצא אף שהיה פנאי קודם המועד שחזר בתשובה ולא הספיקו לגלחו ולטבול קודם המועד אפ"ה מגלחין במועד כנזיר ומצורע אף ביש פנאי שלא להרחיק הקרבן כל שכן כאן כל המצות. ולתירוץ ב' משמע דומיא דקטן דלאו בר מצוה, משמע בחזר בתשובה קודם אין לגלחו במועד, ויטבול כך. והמג"א אות י"א הסכים לתירוץ א' אף ביש פנאי ולא טבל ולא גלחו קודם המועד כיון דנהגו בגילוח על פי מה שכתב רש"י פרשת בהעלותך בשם ר' משה הדרשן ז"ל, ראוי לעשות כן. ועיין רש"י במשנה ריש ואלו מגלחין בשלא היה להם פנאי, וצ"ע בגמ' י"ז ע"ב מבואר אף בשהיה פנאי. ועיין משנה משנה פרק ז' מהלכות י"ט ובתוספות יום טוב, ועיין משנה למלך פרק ז' מהלכות י"ט הלכה י"ט, האריך שם. ועיין בפירוש הרע"ב משמע דגרס והמצורע העולה מטומאה לטהרה, וקאי רק אמצורע, אבל נזיר בין טהור או טמא כ"ה, וגלוח נתק דבר מועט הוא, יע"ש, וא"ה במג"א י"ב יבואר זה. והוי יודע דמצורע מגלח ב' פעמים, אחד ביום טהרתו כשירפא הנגע והשני לאחר ז' ימים כמבואר בפרק י"א מהלכות טומאת צרעת הלכה א' ב', ותגלחת ראשונה מותר במועד כשלא היה פנאי מקודם, ושניה אף שהיה פנאי, עיין משנה למלך פרק ז' מהלכות י"ט הלכה י"ט. והנה, אם מלאכה בחול המועד דאורייתא כל שאין אבד ולא לצורך המועד, עיין סימן תק"ל, אפ"ה גילוח פאת ראש וזקנו ושער כל הגוף אדרבה ניוול הוא כשמגלח אלו, ולא שייך צורך המועד, מ"מ בשניה מותר בתשמיש ומותר בקדשים כשיביא אח"כ בשמיני קרבנותיו, וראשונה מותר לכנס לפנים מן החומה הוה נמי לצורך המועד, וצ"ע בז' שיגלח לצורך קרבן בח' אפשר בעינן צורך המועד היום, רק תשמיש י"ל דשרי. ועיין רש"י במשנה וגמרא י"ז ע"ב, י"ל במשנה מיירי בתגלחת ראשונה דוקא באין פנאי הא יש פנאי לא, ועשה דחי כו', י"ל פשיעה, עיין תוס' עירובין ק'. ובגמ' לאחר ז' משום קרבנות, וכמו שכתב המשנה למלך בפרק ז' מהלכות י"ט, ואין להאריך כי אין מקומו פה: